

Crna Gora
Zavod za statistiku

POLITIKA REVIZIJE

Podgorica, jul 2017. godine

Uvod

Dokument „Politika revizije“ pripremljen je od strane Zavoda za statistiku a na osnovu Priručnika Evropskog statističkog sistema za politiku revizije za Glavne evropske ekonomske indikatore (ESS Guidelines on revision policy for PEEIs¹).

Primjena ovog dokumenta u praksi doprinijeće poboljšanju kvaliteta statističkog proizvoda.

Politika revizija prati principe Kodeksa prakse Evropske statistike (European Statistics Code of practice²), naročito:

- **Princip 6: Nepristranost i objektivnost:**
 - **Indikator 6.6:** Važne revizije i izmjene u metodologijama se unaprijed najavljuju;
- **Princip 8: Odgovarajuće statističke procedure:**
 - **Indikator 8.6:** Revizije prate standarde, precizno uspostavljene i transparentne procedure;
- **Princip 12: Tačnost i pouzdanost**
 - **Indikator 12.3:** Revizije se redovno analiziraju kako bi se unaprijedili statistički procesi.

Zavod za statistiku ovim dokumentom prihvata Osnovne principe za reviziju statističkih podataka u nacionalnom statističkom sistemu definisane od strane EUROSTAT-a, a koji su usklađeni sa evropskim principima revizije za statistiku.

Osnovni principi za reviziju statističkih podataka u nacionalnom statističkom sistemu su:

- **Princip 1:** Opšta i politika revizije za statističke oblasti;
- **Princip 2:** Konzistentnost i stabilnost politika revizije za statističke oblasti;
- **Princip 3:** Diseminacija i objava revizije.

Principi koji se odnose na proces proizvodnje podataka tj. na domene/statističke oblasti:

- **Princip 4:** Redovna revizija;
- **Princip 5:** Velika revizija (izazvana promjenama definicije i klasifikacija, za duže vremenske intervale);
- **Princip 6:** Neplanirana revizija (izazvana greškom ili neočekivanim događajem u proizvodnji statističkih podataka mora biti objašnjena)
- **Princip 7:** Definisanje domenski specifičnih politika revizije;
- **Princip 8:** Porijeklo podataka i monitoring revizije.

Ovi principi treba da se primjene kako na nivou institucije tako i na nivou pojedinačnih domena, naravno uzimajući u obzir specifičnosti proizvodnih procesa u okviru pojedinih domena. U tom kontekstu svaki domen može da izradi sopstvenu politiku revizije koja mora biti usklađena sa ovim dokumentom.

¹ <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5935517/KS-RA-13-016-EN.PDF>

² <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5921861/KS-32-11-955-EN.PDF/5fa1ebc6-90bb-43fa-888f-dde032471e15>

Na osnovu člana 32 Zakona o državnoj upravi ("Sl. list RCG", br.38/03 i "Sl. list CG" 22/08, 42/11, 54/16) i člana 9 stav 1 tačka 9 Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike ("Sl. list CG", br. 18/12) Zavod za statistiku, donio je

POLITIKU REVIZIJE

1. Definicija revizije rezultata zvanične statistike

Revizije su bilo koje promjene u vrijednosti objavljenog statističkog rezultata.

Javljaju se kada:

- nove opservacije postanu dostupne (mjesečno ili kvartalno)
- modifikuju trenutne ili prošle vrijednosti

Podaci se revidiraju kako bi se uključile nove, poboljšane informacije³.

Reviziju rezultata zvanične statistike vrše proizvođači zvanične statistike definisani Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike, a u skladu sa standardima revizije propisanim u međunarodnim regulativama/metodologijama EUROSTAT-a.

Reviziju obavljaju zaposlena lica proizvođača zvanične statistike za svoj domen tj. statističku oblast.

2. Tipovi revizija

Politika revizije Zavoda za statistiku (u daljem tekstu: nadležni organ) razlikuje tri tipa revizija:

- redovne revizije
- velike revizije
- neplanirane revizije.

2.1. Redovne revizije

Pod redovnim revizijama podrazumjevaju se one revizije, koje se primjenjuju pri usklađivanju serija podataka s različitom periodikom objavljivanja (npr. mjesečnih ili kvartalnih podataka prema godišnjima).

Predmet redovne revizije mogu biti svi statistički podaci ukoliko je to definisano u Kalendaru objavljivanja statističkih podataka.

Statistički podaci koji se mogu redovno revidirati su:

³ EUROSTAT, (2013), *ESS Guidelines on revision policy for PEEIs*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, str. 5

- Preliminarni podaci

Statistički podaci se smatraju preliminarnim (podložni su promjenama tokom statističke obrade podataka) sve dok su predmet redovnih revizija.

Konačni statistički podaci se ne mogu redovno revidirati.

2.1.1. Razlozi za uvođenje redovnih revizija

U određenom broju domena/statističkih oblasti, korisnicima je veoma važno da podatak bude objavljen prije nego što se prikupi potpun set podataka koji se koristi za obračun tog statističkog podatka. Takav statistički podatak se naziva "preliminarni podatak". Za obračun konačnog podataka potrebno je raspolagati potpunim setom podataka koji je metodološki predviđen za obračun statističkog podataka.

Produžetak serije indeksa dodavanjem novih mjesečnih ili kvartalnih podataka, može zbog primijenjene metode sezonskog i kalendarskog prilagođavanja, uzrokovati naknadne promjene prilagođenih indeksa i trend-indeksa za prethodni period, u slučajevima kada se sezonski i kalendarski neprilagođeni podaci prethodnih perioda nisu ni mijenjali. Načini sezonskog i kalendarskog prilagođavanja definišu se shodno metodologijama istraživanja kao i pojedinačnim izvještajima o kvalitetu.

2.1.2. Diseminacija statističkih podataka dobijenih sprovođenjem redovnih revizija

Prilikom diseminacije statističkih podataka, označava se, kada se objavljuje preliminarni, a kada konačni statistički podatak.

Preliminarni podatak sadrži oznaku "(p)".

Izvještaj o kvalitetu, mora sadržati objašnjenje/obrazloženje za statističke podatke.

Objašnjenje/obrazloženje mora da sadrži: datum objave preliminarnih i konačnih podataka, dužinu perioda koji je podložan reviziji, kao i dubinu revizije (nivo revizije za indikatore).

2.2. Velike revizije

Velike revizije podrazumijevaju značajne promjene u podacima. Velikim revizijama obezbjeđuju se duže vremenske serije podataka kako bi se minimizirao negativni uticaj prekida u serijama podataka. Kod velikih revizija neophodno je analizirati njihov uticaj na druge statističke indikatore srodnih i nesrodnih statističkih oblasti.

2.2.1. Razlozi za uvođenje velikih revizija

Razlozi za primjenu velikih revizija su promjene zbog izmjena klasifikacija, definicija, metodologija, promjene baznog perioda, razvoja novih izvora i metoda ili dostupnosti novih statističkih podataka.

2.2.2. Objavljivanje statističkih podataka dobijenih sprovođenjem velikih revizija

Velike revizije sprovode se u većim vremenskim razmacima. Najavljaju se unaprijed uz objašnjenje/obraloženje, u Kalendaru objavljivanja statističkih podataka, kako bi se korisnici upoznali s rokovima objavljivanja, razlozima primjene velikih revizija, kao i o mogućem uticaju na druge statističke podatke. Nakon diseminacije revidiranih podataka potrebno je diseminirati i analizu učinka promjena u podacima.

2.3. Neplanirane revizije

Neplanirane revizije uzrokovane su događajima koje nije moguće predvidjeti i na koje nije moguće unaprijed uticati.

2.3.1. Razlozi za uvođenje neplaniranih revizija

Nepredviđene promjene u izvorima podataka uslijed izmjene podatka ili naknadno utvrđene greške dostavljenih podataka su najčešći razlozi za uvođenje neplaniranih revizija.

U ovim slučajevima potrebno je popuniti standardni obrazac Izveštaj o neplaniranim revizijama statističkih podataka, koji je sastavni dio Procedure o neplaniranim revizijama.

Uputstvo kako reagovati u slučaju potrebe za neplaniranom revizijom definisano je Procedurom o neplaniranim revizijama.

2.3.2. Objavljivanje statističkih podataka dobijenih sprovođenjem neplaniranih revizija

Neplanirane revizije nisu predviđene Kalendarom objavljivanja statističkih podataka. Po pravilu se diseminiraju u najkraćem mogućem roku, a njihova objava se najavljuje izmjenama u Kalendaru objavljivanja statističkih podataka, shodno uputstvu.

Međutim, ukoliko izmjene u podacima nisu značajne, diseminacija se vrši sljedećom redovnom revizijom ili drugom objavom podataka iste vrste, uz obaveznu oznaku da se radi o ispravljenim podacima, sa objašnjenjem/obrazloženjem razloga zbog kojih je došlo do revizije.

3. Revizijska politika za pojedine domene/statističke oblasti

Sve vrste revizija primjenjuje se za određeni domen/statističku oblast. Opis revizije mora da se navede u Izveštajima o kvalitetu za domen/statističku oblast za koju je revizija primjenjena.

Ukoliko se za neki domen/statističku oblast procjeni da je od posebnog značaja, izrada politike revizije mora da bude urađena u skladu sa ovim dokumentom.

Broj: 01- 2 329

Podgorica: 25. 07. 2017. g.

DIREKTORICA
Gordana Radojević
dr Gordana Radojević